

ENTERNASYONALİZM Mİ, MİLLİYETÇİLİK Mİ? ENTERNASYONALİZM DÖNEMİ

11 Ekim 2021

Yıldırım Koç

Çeşitli ülkelerin işçi sınıfları arasındaki ilişki, sermayedar sınıfa ve/veya iktidarlara karşı dayanışma, işbirliği veya birleşme olabilir. Marx ve Engels, “bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!” derken, ortak bir düşmana karşı dayanışmanın ve işbirliğinin ötesinde **birleşmeyi öneriyordu**. 19. yüzyılda toplumların ilerlemesinin önündeki güç, ülke sınırlarını aşan bir ittifak kurmuştu. Bu engelin tek bir ülkede aşılabilmesi olanaklı değildi. Başarı ancak “bütün ülkelerin işçilerinin birleşmesiyle” mümkündü. “Enternasyonalizm”, önerilen bu “birleşme”dir; işçi sınıflarının kaderinin ve mücadelelerinin, ortak bir amaca yönelik bir bütünlüğün parçası haline getirilmesidir. Bu dönemde Avrupa devletlerinin birleşmesi ve Avrupa Birleşik Devletleri’nin kurulması konusunda öneriler de tartışılıyordu. Ancak 19. yüzyıldaki bu çağrıda sömürge halklarının bir yeri ise yoktu.

Burada, insanlığın kurtuluşunu sömürünün, savaşların ve düşmanlıkların olmadığı bir dünyada gördüğü için “işçilerin birliği”ni savunan ve enternasyonalist olanlarla, somut çıkarları gereği başka ülkelerin işçileriyle birlikte işverenlere ve/veya iktidarlara karşı işbirliği, dayanışma ve birliktelik içinde olmak zorunda kalan ve bu nedenle isteyen işçi kitlelerinin tavrının farklılığına dikkat çekmek gerekir. İşçilerin birliği ve işçilerin birlikteliği de birbirine karıştırılmamalıdır.

Gerçekten enternasyonalist olan bir siyasi çizgiyle, işçilerin günlük kısa vadeli somut çıkarlarının uluslararası düzeyde işçi dayanışmasını ve birliğini gerektirmesinin örtüştüğü belki de tek ciddi örgütlenme, I. Enternasyonal’di. 1864 yılında kurulan I.Enternasyonal gerçekten enternasyonalist amaçlar taşıyan gerçek bir işçi örgütüydü. Ancak emperyalizm aşamasına geçilmesiyle birlikte gelişmiş kapitalist ülkelerin işçilerinin günlük kısa vadeli somut çıkarlarının değişmesi, I. Enternasyonal’in kısa ömürlü olmasına ve somut etkisinin çok sınırlı kalmasına yol açtı.

İşçiler arasında, ortak çıkarları korumak ve geliştirmek için sermayedar sınıfa ve/veya iktidarlara karşı verilecek mücadelede dayanışma, yardımlaşma ve işbirliği, “enternasyonalist” olunmadan da gerçekleştirilebilir. Bu durumda, işçi sınıflarının mücadele hedefleri ve araçları enternasyonalist düzeyde bir bütünlüğün parçası halinde değildir; ancak her bir ülkenin işçi sınıfı, kendi çıkarlarını koruyup geliştirmeye çalışırken, çeşitli konularda ve bazen, başka ülkelerin işçi sınıflarıyla dayanışma ve yardımlaşma içine girebilir, onlarla işbirliği yapabilir.

Bu süreçte, sendikaların uluslararası ilişkileri ile uluslararası sendikacılık hareketi de ayrı olaylardı.

İşçi sınıfları ve sendikaların uluslararası ilişkilerini dört ayrı dönemde ele almak gerekir.

19.yüzyılın ilk yarısında gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıflarının çalışma ve yaşama koşulları çok kötüydü. İşçilerin hayatları cehenneme dönmüştü. İşçiler, bu koşullara sert ve etkili eylemlerle yanıt verdiler. Sermayedar sınıfa ve siyasal iktidara karşı verdikleri mücadelede karşılarında yalnızca kendi ülkelerinin sermayedarlarını ve güçlerini de bulmuyorlardı. Uluslararası bir gericilik cephesi söz konusuydu. Bu koşullarda, “kapitalizmin mezar kazıcıları” olan işçi sınıflarının somut kısa vadeli çıkarları “işçilerin birliği”nden (enternasyonalizmden) yanaydı. Sorunların aşılabilmesi için başka yol yoktu. İnsanlar bu yola yöneldi. Ancak bu dönemde birçok ülkede işçi sendikaları ve işçilerin ayrı siyasal örgütleri yoktu. Ayrıca, işçi sınıfları, onlara bu dünyada cehennemi yaşatan düzeni yıkmaya çalışıyordu; ancak yıkılanın yerine inşa edilecek bir düzen alternatifleri de bulunmuyordu. Bu dönem, biraz gecikmeli olarak, Birinci Enternasyonal’i yarattı. Birinci Enternasyonal, kuruluşundan ancak bir süre sonra alternatif bir düzenin ipuçlarını sunmaya çalıştı; ama sermayedar sınıfın ve siyasal iktidarların, işçi sınıfının “yıkıcı” potansiyeline karşı aldığı önlemler etkili oldu; Birinci Enternasyonal’in çabaları ve etkisi çok sınırlı kaldı. Sömürge ve yarı-sömürgelerde ve diğer azgelişmiş ülkelerde gelişkin bir işçi sınıfı da, sendikal örgütler de yoktu. Onlar, bu “birlik” girişiminin dışında kaldılar.